

יום ג', ז' בכסלו תש"ס (16 בנובמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

היום, לפני 2003 שנה (-4, למניינם), מת הורדוס, שמלך בארץ-ישראל אחרי החשמונאים בחסדי הרומאים. למרות שחז"ל מצביעים על כך ש"מי שלא ראה בניין הורדוס לא ראה בניין נאה מימיו" [ב"ב, ד.], הורדוס לא התקבל על העם (בלשון המעטה...) ונחשב שליט עריץ. הוא הצטיין, כנזכר, במפעלי בנייה אדירים בירושלים (בית המקדש), קיסריה, סבסטיה ועוד.

נולד ב-73 לפני הספירה, הוא מלך ביהודה מ-37. בהיותו מושל הגליל, הורדוס הכניע את מרד חזקיהו הקנאי ואנשיו. משהואשם על כך ע"י הסנהדרין, הוא הופיע בפניו במשמר-צבאי כבד. לאחר שנלחם באנטיגונוס החשמונאי, הוא כבש את ירושלים. הוא רצח את בני חשמונאי, ביטל את כוחה הפוליטי של הסנהדרין ושל שלטון הקהילה היהודית. כן חיסל מוסדות שלטון מסורתיים אחרים, והכניס את מלכות יהודה לתחום התרבות הרומית-הלניסטית. נודע כאיש-צבא נועז ואדמיניסטרטור ודיפלומאט מוכשר. בנוסף למפעלי הבנייה המוזכרים, הוא הקים ארמונות ומבצרים, לרבות מצדה והרודיון.

כאמור, לפי מגילת תענית, מת הורדוס היום, ב-ז' כסלו, ועשאוהו יום-טוב, מפני שהיה הורדוס שונא את החכמים. ושמחה היא לפני המקום כשהרשעים מסתקלים מן העולם, שנאמר (על מותם של דור המדבר [דברים ב', 15-17]): "וגם יד ה' היתה בם להוֹמם מקרב המחנה עד תומם. ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם. וידבר ה' אלי לאמור..."

ולפני 5 שנים, בעקבות חתימת הסכם בין ישראל לירדן, הגיע המלך חוסיין היום לביקורו הראשון בגלוי לישראל.

לקראת חנוכה הקרב ובא (בעוד 18 יום!) קצת היסטוריה על אודות מועד זה:

כשהעלה אלכסנדר מוקדון את מלכות יוון למרום הפסגה, כבש עמים וארצות ועשה את בירתו מרכז לחכמה ומדעים. מאוחר יותר, נתנו חכמינו את ידם לתרגום התורה ללשון יוונית, למען יוכלו מבקשי החכמה שביוון לראות את שעריה החיצוניים של תורת ישראל. אף אלכסנדר מוקדון העריץ את חכמי ישראל וכפף קומתו לפני שמעון הצדיק שבימיו.

מלכות יוון של אלכסנדר תפסה את מקומה של מלכות פרס, קודמתה. יהודה היתה משועבדת תחת יד יוון כשם שהיתה קודם משועבדת למלכות פרס. ואולם, כל ימיו של אלכסנדר לא נגע לרעה ביהודה והראה לה פנים מסבירות.

משמת אלכסנדר ונפלה יהודה תחת יד יורשיו, מלכי סוריא, עדיין נשאר מרכז החכמה באתונה, בירת יוון, אבל מרכז הממשל עבר לבית הסיליקוסים (Seleucids), מלכי סוריא, ומאז נעשה השעבוד על ישראל קשה, והוא הלך והכביד עד כי כבד מאד.

צר להם היה לראות בשכנותם ממלכה קטנה, ממלכת יהודה, שאף כי היא כבושה בידם, הרי היא תשכון לה לבדד, ובכל תורת יוון וחכמתה לא תתחשב, והיא בזה בלבה לעטרת כבודם ואינה נותנת לרוח היוונית שתחדור אליה.

[להימשך...]

יום נעים (עם תפילת "תן טל ומטר לברכה")!